

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Чжоу Цун

УДК 371.13+80+02+378.22

**ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ
ВИКЛАДАЧІВ-ФІЛОЛОГІВ ЗАСОБАМИ БІБЛІОТЕЧНИХ
РЕСУРСІВ В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2016

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Пальшкова Ірина Олександрівна,
Державний заклад «Південноукраїнський
національний педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського», декан факультету
початкового навчання.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Плахотнік Ольга Василівна,
Київський національний університет
імені Т. Г. Шевченка,
професор кафедри педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
Редько Валерій Григорович,
Інститут педагогіки НАПН України, завідувач
відділу навчання іноземних мов.

Захист дисертації відбудеться «16» червня 2016 р. о 13 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.01 Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розіслано «16» травня 2016 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Княжева

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Зміст вищої педагогічної освіти, зокрема і філологічної, має бути зорієнтований на розвиток у студентів магістратури здатності до творчості, самоорганізації, розробки й упровадження інноваційних технологій навчання. Для сучасного викладача вищої школи особливо важливо орієнтуватися в потоці наукової інформації, самостійно оволодівати теоретичними фундаментальними знаннями як підґрунтям професійної діяльності, а також уміти застосувати ці знання практично, знаходити нові шляхи розвитку особистості учнів.

Сучасна система освіти України зазнає кардинальних змін, що спричинено її входом до європейського та світового простору. Це, у свою чергу, вимагає переходу від наявного в Україні постіндустріального суспільства до інформаційного, що веде до кардинальних змін у системі вищої школи. Ці зміни стосуються всіх предметів навчального процесу, натомість значною мірою вони охоплюють мовну підготовку, а саме вивчення мов (основна, друга) і літератури як засобів міжкультурного спілкування.

За цих умов підвищуються вимоги до рівня підготовки майбутніх спеціалістів, які вільно володіли би не лише рідною, але й іноземною мовами та літературою. Розв'язання цього завдання у створеному інформаційному середовищі неможливе без комплексного та науково-обґрунтованого використання дослідницьких умінь. У зв'язку з цим виникає необхідність підготовки фахівців нового типу, в нашому випадку, майбутнього вчителя-філолога зі сформованими дослідницькими вміннями.

Теоретичними засадами дослідження виступили роботи, в яких:

– висвітлено філософські погляди щодо проблеми наукових досліджень (В. Андрущенко, В. Кремень та ін.), питання методології і методики проведення педагогічних досліджень (С. Гончаренко, В. Загвязинський, В. Краєвський, О. Новиков та ін.), дослідницької діяльності як специфічного способу учіння (І. Лернер, М. Скаткін, А. Хуторської та ін.);

– обґрунтовано концептуальні засади неперервної професійної освіти (А. Алексюк, С. Гончаренко, І. Зязюн, Л. Лук'янова, Н. Ничкало, О. Плахотнік, Л. Хомич та ін.), професійної підготовки майбутнього викладача-філолога (О. Біляєв, Г. Богін, А. Богущ, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, О. Леонт'єв, Л. Мацько, Н. Остапенко, М. Пентиліук, В. Редько, О. Семенов, А. Щукін та ін.), професійної підготовки майбутнього вчителя до дослідницької діяльності (О. Абдуліна, В. Андреев, І. Богданова, Н. Кузьміна, В. Сластьонін та ін.), творчої діяльності вчителя та розвитку його педагогічної майстерності (Є. Барбіна, О. Дубасенюк, З. Курлянд, І. Зязюн, А. Кузьмінський, О. Лавриненко, О. Отич, О. Плахотнік, М. Солдатенко та ін.);

– виявлено особливості організації наукової роботи у вищих педагогічних навчальних закладах України (О. Барбіна, З. Гіптерс, С. Головка, М. Донченко, Л. Зеленська, Е. Карпова, Г. Кловак, Т. Койчева, О. Мартиненко, О. Микитюк, І. Пальшкова та ін.);

– схарактеризовано зміст, форми і методи науково-дослідної роботи викладачів і студентів (Н. Базелюк, П. Горкуненко, Н. Кічук, Л. Коваленко, О. Мартиненко, Л. Онищук, Н. Пузирьова, Л. Султанова та ін.); розкрито психологічні аспекти формування пізнавальних умінь студентів, зокрема й дослідницьких (С. Вітвицька, М. Добрускіна, А. Линенко, Є. Кабанова-Меллер, Г. Костюк, М. Левітов, Н. Менчинська, О. Раєв, Ю. Романенко, С. Рубінштейн, А. Савенков, І. Якиманська та ін.).

Результати наукових пошуків із досліджуваної проблеми узагальнено в дисертаційних працях, у яких представлено теоретичні і методичні засади формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів трудового навчання (О. Рогозіна), математики і фізики (В. Базурін), музики (М. Фалько), технології (Т. Шипілова), у системі післядипломної педагогічної освіти (В. Базелюк, І. Рибальова). Окремі аспекти дослідницької діяльності майбутніх учителів-словесників обґрунтовано Л. Бутенко, М. Вовк, Н. Волошиною, Н. Голуб, О. Горошкіною, О. Куцевол, Л. Мацько, М. Пентилюк, І. Плахотнік, В. Редько, В. Сидоренко, Л. Струганець, Г. Токмань, О. Семенов, Т. Симоненко, І. Хом'яком та ін.

На сьогодні залишається недостатньо розробленою проблема формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури в цілому і використання у процесі оптимізації і підвищення якості професійної підготовки майбутніх викладачів-філологів бібліотечних ресурсів. Реальні інформаційні потреби студентства, бажані чи звичні шляхи забезпечення таких потреб, мотиви звернень читачів/користувачів до бібліотечних фондів тощо, саме ці характеристики є предметом досліджень книгозбирень закладів освіти як в Україні, так і за її межами. Натомість вони є локальними, обмеженими рамками однієї бібліотеки, не завжди студентоцентровані, подекуди носять епізодичний, неплановий характер. Так, сучасні тенденції та перспективи розвитку бібліотечних ресурсів аналізувалися в працях зарубіжних науковців (Г. Євстігнеєва, А. Земскова, Б. Ленга, М. Лінквіст, Т. Манн, Р. Стюарт) та вітчизняних дослідників (Л. Костенко, О. Онищенко, Т. Павлуша, І. Павлуша та ін.). Роль бібліотек у самостійній та позанавчальній роботі студентів, розвитку їхньої дослідницької культури розкрито в роботах І. Гайнутдінова, Т. Єременко, О. Забеліна, Н. Грабар та ін. Незважаючи на кількість досліджень, присвячених проблемі функціонування бібліотек вишу та їх ролі в освітньому процесі, реформування систем освіти в Україні, з одного боку, та поглиблення інформатизації – з іншого, зумовлюють актуальність зазначеної теми, зокрема питання участі бібліотек у формуванні дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури

Аналіз наукового фонду з досліджуваної проблеми та сучасної практики виявив наявність низки суперечностей між:

– соціальним замовленням на підготовку майбутніх викладачів-філологів із дослідницьким потенціалом і недостатньою спрямованістю змісту професійного навчання на цей процес;

– науковими здобутками в опрацюванні загальних питань формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів і відсутністю

теоретичного й експериментального обґрунтування процесу формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури;

– недостатньою готовністю викладачів педагогічних вишів до використання бібліотечних ресурсів в умовах магістратури та потребою студентів магістратури до активної дослідницької діяльності.

Актуальність, практичне значення окресленої проблеми та недостатня розробленість її теоретичних і практичних аспектів зумовили вибір теми дисертаційного дослідження **«Формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» з теми «Інтегративні технології формування і розвитку особистісних та професійних якостей фахівців» (№ 0110U002179). Тема дисертації затверджена вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 2 від 16.12.2014 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні й перевірці ефективності педагогічних умов формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

Завдання дослідження:

1. Визначити й науково обґрунтувати сутність і структуру феномена «дослідницькі вміння майбутніх викладачів-філологів»; уточнити поняття «дослідницькі вміння», «бібліотечні ресурси», «педагогічна дослідницька діяльність».

2. Виявити компоненти, критерії, показники і схарактеризувати рівні сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури.

3. Виокремити та науково обґрунтувати педагогічні умови формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

4. Розробити, апробувати модель й експериментальну методику формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

Об'єкт дослідження – професійно-педагогічна підготовка майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури.

Предмет дослідження – експериментальна методика формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

Гіпотеза дослідження: формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів у процесі магістерської підготовки засобами бібліотечних ресурсів відбуватиметься ефективно, якщо реалізувати такі педагогічні умови:

- створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру;
- використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури;
- забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності.

Методи педагогічного дослідження:

- теоретичні (порівняння, моделювання, узагальнення) для з'ясування сучасного стану теорії і практики досліджуваної проблеми, врахування вітчизняного та зарубіжного досвіду в уточненні сутності й особливостей процесу підготовки майбутніх викладачів-філологів до педагогічної дослідницької діяльності засобами бібліотечних ресурсів;
- емпіричні: соціологічне опитування (анкетування, бесіда, інтерв'ю) студентів, викладачів кафедр, а також методи самооцінки, експертної оцінки, шкалування, ранжирування з метою визначення критеріїв і показників сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів; педагогічне спостереження, тестування, контрольні, проектні та творчі роботи для визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь;
- педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) здійснювався з метою перевірки ефективності педагогічних умов і методики формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів;
- методи математичної статистики (t-критерієм Стьюдента) застосовано для опрацювання експериментальних даних і встановлення кількісних залежностей між явищами та процесами, що досліджувались.

Експериментальна база дослідження. Базою дослідження виступили: Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Криворізький педагогічний інститут Державного вищого навчального закладу «Криворізький національний університет», Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди що здійснюють підготовку майбутніх викладачів-філологів. Дослідженням було охоплено 25 викладачів спеціальних і психолого-педагогічних дисциплін та 632 магістранта.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що:

- *вперше визначено* педагогічні умови формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів у процесі магістерської підготовки засобами бібліотечних ресурсів (створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури; забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності); визначено сутність і структуру феномена «дослідницькі вміння майбутніх викладачів-філологів», структурні компоненти формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах

магістратури засобами бібліотечних ресурсів (мотиваційний, емоційний, змістово-продуктивний, рефлексивно-творчий); розроблено критерії із відповідними показниками для визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури (низький, середній, достатній, високий);

– *розроблено* структурно-функціональну модель формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури, яка обіймає три етапи (підготовчий, проектно-пошуковий, навчально-професійний);

– *уточнено* й конкретизовано дефініції «дослідницькі вміння», «педагогічна дослідницька діяльність» та «бібліотечні ресурси» в контексті предмету дослідження; набули подальшого розвитку теорія і методика професійної підготовки майбутніх викладачів-філологів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці діагностувальної та експериментальної методик формування дослідницьких умінь в процесі професійної підготовки майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури, спецкурсів: «Основи міжкультурної комунікації», «Основи науково-дослідної роботи викладача-філолога», що спрямовані на формування дослідницьких умінь студентів. Вивчення спецкурсів передбачає застосування бібліотечних ресурсів майбутніми викладачами-філологами в умовах магістратури.

Загальне педагогічне значення дослідження зумовлюється і тим, що теоретичні положення та здобуті результати можуть бути використані для коректування навчальних планів, програм, посібників, підручників, що сприятиме підвищенню професійного рівня і результативності сформованості дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів.

Результати дослідження **впроваджено** в практику роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (акт про впровадження № 3708124 від 29.12.2015 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (акт про впровадження № 01/10-815 від 21.09.2015 р.), Криворізького державного педагогічного університету (акт про впровадження № 08/14-324/3 від 14.12.2015 р.).

Апробацію результатів дисертації здійснено під час проведення педагогічного експерименту, а також шляхом оприлюднення теоретичних і практичних висновків й узагальнень у виступах на: *міжнародних* – «Сучасна початкова освіта: традиції, інновації та перспективи» (Харків, 2015 р.), «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін» (Суми, 2015 р.), «Теорія та практика управління педагогічним процесом» (Одеса, 2015 р.), «Сталий розвиток промисловості та суспільства» (Кривий Ріг, 2016 р.); *всеукраїнській* «Підвищення якості освіти в професійній підготовці майбутніх учителів» (Кривий Ріг, 2014 р.) науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, 10 додатків на 36 сторінках. Загальний обсяг дисертації

241 сторінка, із них 185 – основного тексту. У роботі вміщено 19 таблиць, 5 рисунків, що обіймають 5 сторінок основного тексту. У списку використаних джерел 182 найменування (із них 23 – іноземною мовою).

Публікації. Основні результати дослідження опубліковано у 12 працях автора, що охоплюють 6 статей у фахових виданнях України, 1 – у періодичному виданні іншої країни (Китай), 5 – апробаційного характеру.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, його теоретичні й методичні засади, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи; розкрито новизну, теоретичне і практичне значення, представлено дані про апробацію й упровадження одержаних результатів.

У першому розділі «**Теоретичні засади формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури**» розкрито теоретичні засади проблеми підготовки майбутніх викладачів-філологів у наукових дослідженнях, що дозволило уточнити сутність, структурні компоненти дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів та виявити педагогічні умови їх формування у майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури; обґрунтовано можливості бібліотечних ресурсів як засобу формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури.

На основі аналізу досліджень учених (О. Абдулліна, О. Глузман, С. Гончаренко, І. Зязюн, М. Євтух, Л. Кондрашова, В. Мадзігон, О. Пехота, В. Семиченко, Л. Хомич та ін.) виявлено, що професійна підготовка майбутнього викладача в умовах магістратури забезпечує формування в нього системи професійних знань, що відповідає потребам практики і стратегічно зорієнтована на запити інформаційного суспільства. З'ясовано, що професійна підготовка майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури обов'язково передбачає комунікативну діяльність та інтеграцію інших видів діяльності, що пов'язані з процесом спілкування. Комунікативна діяльність розглядається як особливий вид діяльності в працях учених (Г. Кудрявцева, Ю. Кулюткін, Н. Кузьміна, А. Маркова, Ю. Ємельянова, N. Brieger, R. Ellis, D. Hymes, В. Kupper-Herr, Н.Н. Stern й ін.).

Узагальнення результатів історико-педагогічного та науково-теоретичного аналізу розвитку змісту професійної підготовки майбутнього викладача-філолога в умовах магістратури переконливо вказує на наявність двох провідних тенденцій, що визначають їх структуру й характер ще з часів становлення вітчизняної системи освіти: фундаменталізація професійно-педагогічних і фахових знань, компетентнісний підхід та комунікативна діяльність майбутнього викладача-філолога.

Виявлено, що сучасний етап навчання в магістратурі характеризується розумінням соціальної та професійної ролі майбутнього викладача-філолога й тому спрямовується не лише на здобуття галузевих і фахових знань, а й на розвиток в умовах магістратури дослідницьких умінь.

Аналіз праць зарубіжних і вітчизняних дослідників (Є. Кабанова-Меллер, Н. Ломов, Н. Менчинська, В. Паламарчук, З. Решетова та ін.) довів, що розуміння змісту понять «уміння», «дослідницькі вміння», «педагогічна дослідницька діяльність» є неоднозначним, а відтак, і дискусійним.

Педагогічну дослідницьку діяльність студентів розуміємо як такий вид навчально-пізнавальної діяльності творчого характеру, що націлений на пошук, вивчення й пояснення фактів і явищ дійсності для набуття та систематизації суб'єктивно нових знань, що, у свою чергу, сприяє взаємозв'язку теорії з практикою, розвитку наукової інтуїції, здатності до наукової праці. Контент-аналіз праць з розробки проблеми навчально-дослідницької та науково-дослідної діяльності студентів (В. Буряк, Л. Горбунова, В. Краєвський, Д. Левітес, І. Левітов та ін.) дозволив з'ясувати, що серед дослідників відсутня єдина думка про сутність, зміст, форми, функції, основні та структурні ланки цієї педагогічної категорії. Мають місце різні підходи до визначення її видів.

Особливу роль у становленні активної, творчої особистості відіграють дослідницькі вміння, що розглядаються науковцями як інтегроване утворення розумових і практичних дій, що забезпечує здійснення магістрантами пошукової діяльності, засвоєння способів проведення лінгводидактичних досліджень, ефективне розв'язання нестандартних професійних завдань в умовах модернізації системи філологічної освіти, знання основ дослідницької діяльності та формування досвіду її організації. Отже, процес формування таких умінь – це завжди вибір стратегії, пріоритетів, системи взаємодії та стилю роботи вчителя з учнем у спеціально організованому освітньому середовищі. Вміння є виявом теоретичних знань на практиці. Дослідницькі вміння студентів в умовах магістратури пов'язані з їхніми здатностями аналізувати факти, формулювати проміжні й кінцеві завдання, висувати гіпотези і перевіряти їх правильність.

У результаті системного аналізу досліджуваного феномена, його змістового наповнення, визначено, що дослідницькі вміння – це здатність майбутнього викладача-філолога виконувати розумові і практичні дії, які відповідають науково-дослідницькій діяльності, підпорядковуються логіці наукового дослідження, на основі знань і вмінь, що набуваються в процесі вивчення основ наук.

Спираючись на роботи В. Базелюк, Л. Горбунової, І. Кравцової, Н. Недодатко, К. Степанюк та ін., визначено групи дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури: організаційно-пошукові (бібліографічний і науково-дослідницький пошук літератури, узагальнення результатів наукових та філологічних досліджень у вигляді схем, таблиць, проектів, портфоліо); когнітивно-операційні (володіння операціями аналізу та синтезу, вміння абстрагувати і конкретизувати, порівнювати, виділяти головне, зіставляти нові факти та явища, висувати гіпотези); технологічно-проектувальні (планування пошукової і науково-дослідницької роботи, створення моделі наукового дослідження, перевірки отриманих результатів, самооцінка та самоконтроль); комунікативно-рефлексивні (працювати в колективі, взаємодіяти з іншими, брати участь в обговоренні проблеми, розподіляти завдання,

приймати колективні рішення, вести полеміку, логічно й послідовно висловлювати свої думки, конспектувати, тезувати, узагальнювати результати та їх інтерпретувати).

Завданням вищої педагогічної школи в умовах магістратури є включення майбутнього викладача-філолога в дослідницьку діяльність, формування дослідницьких умінь магістрантів і залучення їх до системи бібліотечних ресурсів вишу. У свою чергу, дослідницькі вміння виявляються у здатності майбутніх викладачів-філологів творчо мислити, доводити, обґрунтовувати, знаходити, відбирати, аналізувати, інтерпретувати інформацію з різних джерел, використовуючи бібліотечні ресурси, такі як: бібліотечні фонди, веб-сервери, електронну бібліотеку, бази даних видавництва EBSCO та англомовних періодичних видань ProQuest, електронні «книжкові полиці», технології Web 2.0., on-line бібліотеку, що містить цифрові копії друкарських видань, самостійні електронні видання, електронні підручники та посібники тощо.

У структурі формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури виокремлено компоненти, кожен з яких розглянуто в єдності теоретичних, практичних і дослідницьких складників. Розкрито: мотиваційний (самореалізація особистості майбутнього викладача-філолога як фахівця у здійсненні дослідницької діяльності, потреба у формуванні дослідницьких умінь); емоційний (організація науково-дослідницької діяльності, спрямованої на збудження позитивних емоцій у магістрантів-майбутніх викладачів філологів); змістово-продуктивний (наявність спеціального відбору наукового матеріалу, здатного задовольнити інтелектуально-пізнавальні потреби майбутнього викладача-філолога); рефлексивно-творчий компоненти (адекватне самооцінювання, самокорекція, вміння усвідомлювати перспективу свого професійного розвитку, вміння оцінювати власні знання, планувати, організовувати й контролювати свої дії у педагогічній дослідницькій діяльності).

Позиціоновані компоненти дали змогу визначити критерії формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури (мисленнетворчий, мовленнетворчий, стан навчально-дослідницької діяльності, ціннісне ставлення до дослідницької діяльності), на підставі яких було схарактеризовано рівні сформованості дослідницьких умінь студентів – низький, середній, достатній, високий. Диференціація рівнів проводилася за ступенем вираження критеріїв, що характеризують сутність формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів.

Під педагогічними умовами формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури розуміємо необхідні й достатні обставини, за яких навчальний процес у магістратурі забезпечує ефективність педагогічної дослідницької діяльності в процесі професійної підготовки майбутнього викладача-філолога, а на цій основі – ефективне формування дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів.

Педагогічними умовами формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури визначено: створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь магістрів-філологів; забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності.

У другому розділі «**Експериментально-дослідна робота з формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів**» – розкрито результати вивчення й аналізу рівнів сформованості дослідницьких умінь, розроблено структурно-функціональну модель, висвітлено методика формування дослідницьких умінь, здійснено порівняльний аналіз рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

Аналіз навчальних планів і програм підготовки майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури щодо змісту професійної підготовки (цикли: фундаментальний, психолого-педагогічний, фаховий, методичний, інформаційно-технологічний, практичний і соціально-гуманітарний) засвідчив недостатнє застосування засобів бібліотечних ресурсів з метою формування дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів. Окрім навчальних предметів психолого-педагогічної та методичної спрямованості, зміст фахових дисциплін містить лише поодинокі приклади такої діяльності магістрів, а матеріали навчальних дисциплін гуманітарної й соціально-економічної підготовки лише подекуди передбачають дослідницькі завдання й ситуації, а також професійно важливий досвід їх вирішення.

Задля визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури було використано діагностичні методики. Мотиваційний компонент діагностувався за питальником «Особистісні характеристики та ставлення до майбутньої професії», тестом «Специфіка дослідницької діяльності», методикою «Складання навчального плану» (за А. Бугріменко); емоційний компонент – тестом «Ставлення до нестандартних філологічних занять», анкетуванням користувачів бібліотеки; змістово-продуктивний – тестуванням на визначення інтересу до навчально-дослідницької діяльності, низкою контрольних завдань на виявлення специфічних характеристик комунікативної діяльності; рефлексивно-творчий – вивченням портфоліо дослідницьких робіт магістрів-філологів, критеріально-орієнтовним тестуванням.

У межах констатувального експерименту встановлено, що більшість респондентів мала недостатній рівень сформованості дослідницьких умінь. Якісний аналіз даних довів, що тільки 12% магістрантів експериментальної групи вміло користувалися аналітичними схемами, мали високий рівень опорних знань, уміли розв'язувати проблемні завдання, планувати і проводити дослідження, доходити висновків, аргументувати їх, виявляли самостійність у написанні тез, доповідей, захисті дослідницького проекту. 22% мали достатній рівень опорних знань для встановлення причинно-наслідкових зв'язків, мали

здатності до порівняння і планування, але в складанні логічних схем відчували утруднення. Середній рівень сформованості дослідницьких умінь було виявлено у 21% респондентів і низький – у 45% магістрантів, які змогли виконати лише завдання описового характеру.

У межах формувального експерименту спроектовано і теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель, що побудована з урахуванням положень дослідницького, когнітивного, комунікативного та технологічного підходів, складається із взаємопов'язаних блоків: *теоретико-методологічного* (основні підходи, мета дослідження, принципи, функції та види дослідницьких умінь, педагогічні умови формування дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів), *операційно-рефлексивного* (включає етапи, форми, методи та засоби формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів, навчально-змістовий ресурс філологічної підготовки, проведення науково-дослідної роботи, участь у роботі наукового гуртка «Vivat Linguistics») та *результативного* (визначає компоненти, критерії, моніторинг та прогнозований результат сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів і передбачає проведення проміжних, контрольних, аналітичних вимірів і макро-досліджень) (див. рис.).

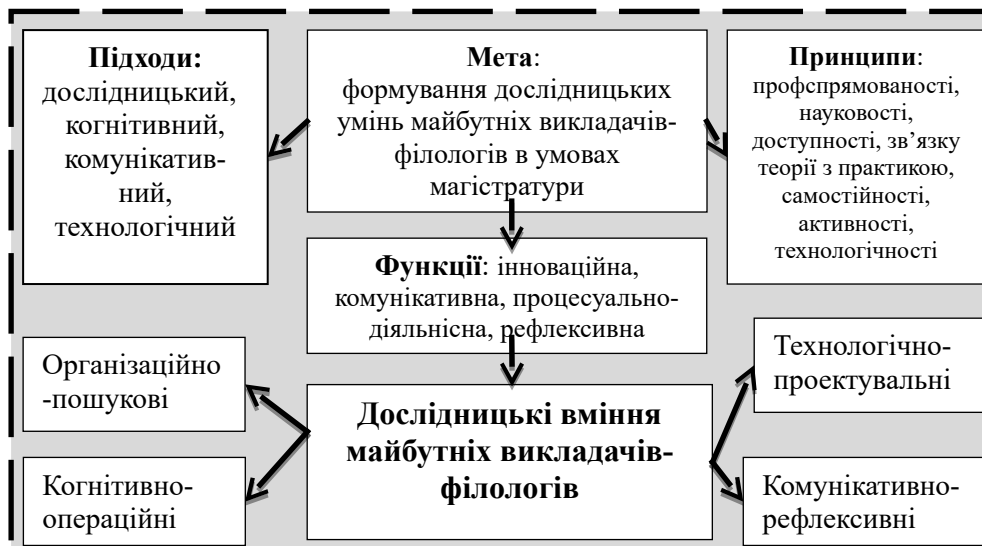
Реалізація розробленої структурно-функціональної моделі формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури відбувалася за відповідною методикою – як впорядкованою сукупністю технологій, процедур і етапів, націлених на реалізацію поставленої мети.

Підготовчий етап передбачав формування організаційно-пошукових і когнітивно-операційних умінь. Першоосновою процесу формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури виступили принципи (профспрямованості, науковості, доступності, зв'язку теорії з практикою, самостійності, активності, технологічності). Експериментальна робота була спрямована на розвиток інтересу і бажання до здійснення самостійних педагогічних досліджень, усвідомлення необхідності сформованості дослідницьких умінь для майбутньої професійної діяльності, прагнення до постійного оновлення та збагачення знань з іноземної мови, педагогіки вищої школи, з основ проведення наукових досліджень у галузі філологічної освіти.

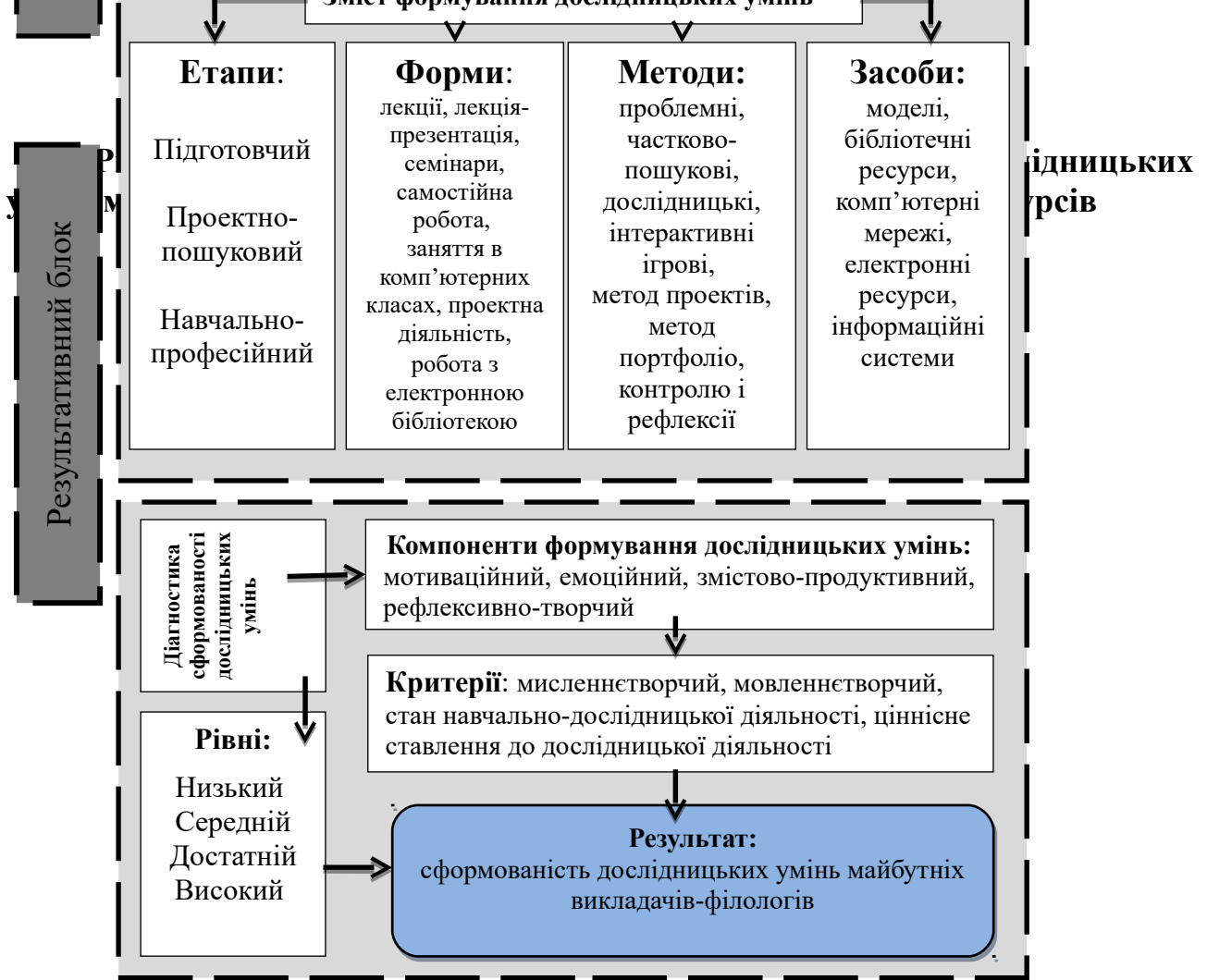
На цьому етапі студенти оволодівали методикою науково-дослідницької діяльності: включення елементів дослідження на заняттях; виступи на заняттях з науковими доповідями; підготовка наукових рефератів на задану тему; підготовка огляду літератури за проблемою дослідження; підбір тематичних сайтів із проблеми дослідження; складання «дерева понять» за темою дослідження; уведення розділу «Науково-дослідницька діяльність» у портфоліо майбутнього магістра; написання курсових, кваліфікаційних робіт, дослідницьких проектів; здійснення науково-дослідницької діяльності в період педагогічної практики, що сприяло формуванню у майбутніх викладачів-філологів дослідницьких умінь.

Теоретико-методологічний блок

Операційно-рефлексивний блок

Педагогічні умови: 1. Створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; 2. Використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів 3. Забезпечення кожного студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності активізації та отримання нового інформаційного продукту

Проектно-пошуковий етап був спрямований на формування когнітивно-операційних і технологічно-проектувальних дослідницьких умінь, що передбачало засвоєння знань про сутність і структуру дослідницьких умінь та особливості їх формування, поглиблення дидактико-методичних знань про організацію і проведення педагогічних досліджень, проектування та проведення занять, накопичення методичних розробок засобами бібліотечних ресурсів у межах дослідницької діяльності. Застосовувалась технологія професійного взаємонавчання у формі малих груп: група спеціальних інтересів (Special Interest Group), група навчальної взаємодії (Lesson Study Group), фокус-група педагогічної майстерності (Focus Group).

При вивченні курсів «Основи міжкультурної комунікації», «Основи науково-дослідної роботи майбутнього викладача-філолога» та навчальних дисциплін професійного спрямування впроваджено такі форми роботи на заняттях: аукціон «Усе про все», п'єса у 4-х діях «Історія міжкультурної комунікації», вистава «Комунікація у США», літературний монтаж, панорама, колажування, ігри «Мова і культура», «25 запитань туриста», віртуальна екскурсія до Великобританії, конкурс дослідницьких проектів тощо.

Навчально-професійний етап мав на меті формування технологічно-проектувальних та комунікативно-рефлексивних дослідницьких вмінь, а саме: впровадження експериментальних досліджень у майбутній педагогічній діяльності, уміння об'єктивно визначити результати педагогічного дослідження, здатність формувати дослідницькі вміння майбутніх викладачів-філологів.

Зокрема, проводились заняття з курсів «Основи міжкультурної комунікації», «Основи науково-дослідної роботи майбутнього викладача-філолога», що відповідало змісту рефлексивно-творчого компонента. Така організація навчального процесу дозволила студентам практично освоїти дослідницьку діяльність та ефективно використовувати засоби бібліотечних ресурсів. На цьому етапі реалізовувалась така педагогічна умова, як забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності в ході здійснення дослідницької діяльності, активізації та отримання нового інформаційного продукту через технологію моделювання комунікативних і соціокультурно маркованих ситуацій: віртуально-тренінгова технологія, технологія лінгвопедагогічних задач, технологія професійно-методичного досьє (складання відеопазлів, аудіопазлів, концепт-карт, проведення дидактичних ігор: дуель мов, багаж мов; майстер фраз; складання відесловників, уроків англійської мови он-лайн; вправи на висунення гіпотез; проектні завдання з добіркою матеріалів тощо).

Навчальний процес відбувався як із використанням традиційних форм організації освітнього процесу (лекції, семінари, лабораторні роботи, самостійна (індивідуальна) робота студентів, так й інноваційних (лекція-презентація, заняття в комп'ютерних класах, проектна діяльність, робота з електронною бібліотекою). Специфічні професійно-орієнтовані методи (проблемні, частково-пошукові, дослідницькі, інтерактивні ігрові, метод проектів, метод портфоліо, контролю і рефлексії). Серед засобів формування дослідницьких умінь студентів поряд із традиційними (підручники, посібники,

наочні засоби, моделі), було використано й інформаційні (бібліотечні ресурси, комп'ютерні мережі, електронні ресурси, інформаційні системи, інформаційно-комунікативне педагогічне середовище).

У процесі професійної підготовки майбутніх викладачів-філологів магістрантам пропонувалося виконувати різноманітні завдання-дослідження. Так, для формування вмінь організаційно-пошукової групи студенти магістратури виконували дослідження на відновлення, класифікацію, пошук і розпізнавання мовного матеріалу в процесі аудиторної та позааудиторної роботи в пороблених групах і самотійно. З метою формування когнітивно-операційної групи вмінь майбутні викладачі-філологи виконували дослідження на абстрагування, аналіз (елементарний і реляційний), синтез, характеристику, висунення та доказ гіпотез. Реалізація набутих умінь відбувалася при написанні різних видів наукових робіт, складанні магістрантами конспектів інтегрованих уроків, написання статей і тез, роботі на тематичному веб-сайті «Дослідник» тощо. Технологічно-проектувальні дослідницькі вміння формувались у процесі виконання завдань і вправ на дослідження, конструювання, моделювання, реконструювання (трансформація), лінгвістичний експеримент, у процесі підготовки проектів, портфоліо, педагогічної практики, на заняттях спецкурсу «Основи науково-дослідної роботи викладача-філолога» та роботи наукового гуртка «Vivat Linguistics», самотійної діяльності. Комунікативно-теоретична група дослідницьких умінь включала обґрунтування, порівняння, спостереження за мовним матеріалом, узагальнення. Реалізовувалися набуті вміння у процесі етнографічної практики, підготовки наукових статей, написанні кваліфікаційних робіт тощо.

Узагальнені результати підсумкового етапу педагогічного експерименту подано в таблиці.

Таблиця

Порівняльні дані рівнів сформованості дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури (констатувальний і прикінцевий етапи) %

Рівні сформованості дослідницьких умінь	Констатувальний етап експерименту		Прикінцевий етап експерименту	
	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Високий	12	11	22,4	11
Достатній	22	24	44,8	40,8
Середній	21	26	13,9	23,9
Низький	45	39	18,9	24,3

Як засвідчує таблиця, в експериментальній групі кількість майбутніх викладачів-філологів із високим рівнем сформованості дослідницьких умінь зросла на 10,4% і становила 22,4%; із достатнім рівнем зросла на 22,8% й становила 44,8%. Кількість студентів із середнім рівнем зменшилася на 7,1% і склала 13,9%; на низькому рівні сформованості дослідницьких умінь стало на 26,1% майбутніх викладачів-філологів менше і становило 18,9%.

Щодо результатів, отриманих під час дослідження майбутніх викладачів-філологів контрольної групи, то в них відбулися незначні позитивні зміни щодо сформованості дослідницьких умінь.

Достовірність експериментального дослідження динаміки формування дослідницьких умінь майбутніх-викладачів філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури за виділеними компонентами перевірено t-критерієм Стюдента. Отримані результати засвідчили наявність вірогідно значущих відмінностей у контрольній і експериментальній групах у рівнях сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобом бібліотечного ресурсу ($p \leq 0,01$). Отже, отримані результати свідчать, що статистично значущої переваги достатнього та високого рівнів сформованості дослідницьких умінь в майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури вдалося досягти за допомогою запропонованої експериментальної методики.

ВИСНОВКИ

У дисертації подано теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що виявляється в розробці, науковому обґрунтуванні структурно-функціональної моделі, методики та педагогічних умов формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури.

1. Під дослідницькими вміннями розуміємо систему інтелектуальних і практичних умінь і навичок, що забезпечує здатність до самостійних спостережень, досліджень, пошуків у процесі розв'язання поставлених дослідних завдань.

Під дослідницькими вміннями майбутніх викладачів-філологів розуміємо здатність майбутнього викладача-філолога виконувати розумові і практичні дії, які відповідають науково-дослідницькій діяльності, підпорядковуються логіці наукового дослідження, на основі знань і вмінь, що набуваються в процесі вивчення основ наук..

Педагогічну дослідницьку діяльність студентів визначаємо як вид навчально-пізнавальної роботи творчого характеру, що націлений на пошук, вивчення й пояснення фактів і явищ дійсності для набуття й систематизації суб'єктивно нових знань про них. За видом пошукової діяльності дослідницькі вміння класифікуємо як організаційно-пошукові, когнітивно-операційні, технологічно-проектувальні, комунікативно-рефлексивні.

Доведено, що одним із засобів формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів у межах сучасного інформаційного простору є бібліотечні ресурси. Бібліотечні ресурси – це впорядковані бібліотечні фонди документів на різних носіях інформації, бази даних, мережні інформаційні ресурси, довідково-пошуковий апарат, матеріально-технічні засоби опрацювання, зберігання та передачі інформації.

2. Визначено компоненти (мотиваційний, емоційний, змістово-продуктивний, рефлексивно-творчий), критерії (мисленнєтворчий, мовленнєтворчий, стан навчально-дослідницької діяльності, ціннісне ставлення

до дослідницької діяльності) та рівні (низький, середній, достатній, високий) сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів.

3. Виявлено й науково обґрунтовано педагогічні умови формування дослідницьких умінь майбутніх-викладачів філологів в умовах магістратури: створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури; забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності.

4. Розроблено структурно-функціональну модель формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури, що ґрунтується на сучасних методологічних підходах (дослідницькому, когнітивному, комунікативному та технологічному) і складається із сукупності взаємозалежних блоків (теоретико-методологічного, операційно-рефлексивного, результативного). Відповідно до моделі формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів відбувалося поетапно (підготовчий, проектно-пошуковий, навчально-професійний етапи). Системоутворювальним чинником формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів виступив спецкурс «Основи міжкультурної комунікації».

Відповідно до структурно-функціональної моделі було розроблено експериментальну методику формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури, упровадження якої на кожному з етапів сприяло формуванню певних дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів. Так, на підготовчому етапі здійснювалося формування організаційно-пошукових умінь; на проектно-пошуковому – когнітивно-операційних і технологічно-проектувальних умінь. Навчально-професійний етап передбачав відпрацювання технологічно-проектувальних і комунікативно-операційних умінь.

Проведене дослідження засвідчило суттєві позитивні якісні зміни в рівнях сформованості дослідницьких умінь у майбутніх викладачів-філологів ЕГ. Так, збільшилися показники високого рівня на 10,4%, достатнього – на 22,8%, а середнього та низького – зменшилися на 7,1% та на 26,1% відповідно. У контрольній групі такі зміни були незначними.

Достовірність одержаних даних підтверджена методом математичної статистики (t-критерієм Стьюдента), який в експериментальній групі засвідчив значну перевагу емпіричних значень показників над критичними на рівні достовірності. Викладені факти свідчать, що в процесі дослідження підтвердилася висунута гіпотеза, вирішені поставлені завдання та досягнута мета.

Дисертація не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Подальшого дослідження потребують механізми становлення професійного самовдосконалення, реалізації взаємозв'язків вишу та позашкільної освіти, механізми впливу на цей процес сучасних педагогічних та інформаційно-

комунікативних технологій, забезпечення наступності у формуванні дослідницьких умінь.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Чжоу Цун Дидактичні основи формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури / Чжоу Цун // Наука і освіта. – Одеса, 2015. – № 9/СХХХVIII. – С. 209–213.

2. Чжоу Цун Місце дослідницьких умінь у психолого-педагогічній літературі / Чжоу Цун // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 67. – Херсон : ХДУ, 2015. – С. 153–156.

3. Чжоу Цун Педагогічні умови формування дослідницьких умінь викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів / Чжоу Цун // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: науковий журнал. – Суми : СДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. – № 4 (48). – С. 390–394.

4. Чжоу Цун Поняття дослідницьких умінь магістрантів у психолого-педагогічній літературі / Чжоу Цун // Науковий вісник ПНПУ імені К. Д. Ушинського : збірник наукових праць. Спецвипуск «Актуальні проблеми сучасної дошкільної та вищої освіти», Одеса, 2014. – С. 369–375.

5. Чжоу Цун Проблеми дослідницьких умінь у студентів вищих педагогічних навчальних дослідницьких / Чжоу Цун // Педагогіка вищої та середньої школи: збірник наукових праць. Випуск 42. – Кривий Ріг, 2014. – С. 91–96.

6. Чжоу Цун Структурні компоненти змісту дослідницьких умінь майбутніх учителів-філологів / Чжоу Цун // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». – Випуск 1. 2016. – Черкаси, 2016. – С. 37–39.

7. Zhou Cong Peculiarities of the organization of future philology teachers research activity sn condstsons of studying for masters degree / Cong Zhou // Modern tendencies in the pedagogical science of Ukraine and Israel: the way to integration. – Issue № 6. – Ariel, Israel, 2015. – p. 62–68.

8. Чжоу Цун Бібліотечні ресурси як важливий чинник формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів / Чжоу Цун // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції [«Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін»], (26–27 березня 2015 р.). – Суми, 2015. – С. 271–272.

9. Чжоу Цун Питання дослідницьких умінь студентів ВНЗ / Чжоу Цун // Матеріали Всеукраїнської наукової конференції [«Підвищення якості освіти в професійній підготовці майбутніх вчителів»], (2–3 жовтня 2014 р.). – Кривий Ріг, 2014. – С. 126–127.

10. Чжоу Цун Формування дослідницьких умінь як основний вид професійних педагогічних умінь / Чжоу Цун // Збірка матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції [«Сучасна початкова освіта: традиції, інновації та перспективи»], (19–20 березня 2015 р.). – ХДУ, 2015. – С. 109–110.

11. Чжоу Цун Використання бібліотечного ресурсу як засобу використання інформаційних технологій у виші / Чжоу Цун // Матеріали Міжнародної науково-технічної конф. [«Сталий розвиток промисловості та суспільства». Секція «Педагогічні науки»]. – Кривий Ріг, 2016. – Т. 2. – С. 98–99.

12. Чжоу Цун Стан сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів / Чжоу Цун // Матеріали Міжнародної науково-методичної конф. [«Теорія та практика управління педагогічним процесом»], (21–23 травня 2015 р.). – Одеса, 2015. – С. 96–99.

АНОТАЦІЯ

Чжоу Цун Формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». – Одеса, 2016.

У дисертації вперше визначено педагогічні умови формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів у процесі магістерської підготовки засобами бібліотечних ресурсів (створення міжкультурної платформи з інтеграції завдань дослідницького, культурологічного, аксіологічного характеру; використання інформаційних технологій як засобу активізації дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури; забезпечення кожному студенту свободи вибору і самостійності у ході здійснення дослідницької діяльності); визначено сутність і структуру феномена «дослідницькі вміння майбутніх викладачів-філологів», структурні компоненти формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів в умовах магістратури засобами бібліотечних ресурсів (мотиваційний, емоційний, змістово-продуктивний, рефлексивно-творчий); розроблено критерії із відповідними показниками для визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури (низький, середній, достатній, високий); розроблено структурно-функціональну модель і методику формування дослідницьких умінь майбутніх викладачів-філологів засобами бібліотечних ресурсів в умовах магістратури, яка обіймає три етапи (підготовчий, проектно-пошуковий, навчально-професійний); уточнено й конкретизовано дефініції «дослідницькі вміння», «педагогічна дослідницька діяльність» та «бібліотечні ресурси» в контексті предмету дослідження; набули подальшого розвитку теорія і методика професійної підготовки майбутніх викладачів-філологів.

Ключові слова: вміння, дослідницькі вміння, бібліотечний ресурс, викладачі-філологи, магістратура, підготовка викладачів-філологів.

АННОТАЦІЯ

Чжоу Цун Формирование исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры. - На правах рукописи.

Диссертация на получение научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинського». – Одесса, 2016.

В диссертации определены сущность и структуру феномена «исследовательские умения будущих преподавателей-филологов», уточнены и конкретизированы дефиниции «исследовательские умения», «педагогическая исследовательская деятельность» и «библиотечные ресурсы» в контексте предмета исследования.

Определены педагогические условия формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов в процессе магистерской подготовки средствами библиотечных ресурсов (создание межкультурной платформы по интеграции задач исследовательского, культурологического, аксиологического характера; использование информационных технологий как средства активизации исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры; обеспечение каждому студенту свободы выбора и самостоятельности в ходе осуществления исследовательской деятельности); определены структурные компоненты формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов в условиях магистратуры средствами библиотечных ресурсов (мотивационный, эмоциональный, содержательно-продуктивный, рефлексивно-творческий); разработаны критерии с соответствующими показателями для определения уровней сформированности исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры (низкий, средний, достаточный, высокий); разработана структурно-функциональная модель формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры, которая включает три этапа (подготовительный, проектно-поисковый, учебно-профессиональный); получила дальнейшее развитие теория и методика профессиональной подготовки будущих преподавателей-филологов.

Разработанная структурно-функциональная модель формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры основывается на современных методологических подходах (исследовательском, когнитивном, коммуникативном и технологическом) и состоит из совокупности взаимосвязанных блоков (теоретико-методологического, операционно-рефлексивного, результативного). Согласно модели формирование исследовательских умений будущих преподавателей-филологов происходило поэтапно (подготовительный, проектно-поисковый, учебно-профессиональный этапы). Системообразующим фактором формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных

ресурсов выступил спецкурс «Основы межкультурной коммуникации». Согласно структурно-функциональной модели была разработана экспериментальная методика формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов в условиях магистратуры, при внедрении которой на каждом из этапов происходило формирование определенных исследовательских умений будущих преподавателей-филологов. Так, на подготовительном этапе осуществлялось формирование организационно-поисковых умений; на проектно-поисковом – когнитивно-операционных и технологически-проектировочных умений. Учебно-профессиональный этап предусматривал отработку технологически-проектировочных и коммуникативно-операционных умений.

Результатами формирующего этапа эксперимента была подтверждена эффективность предложенной модели и методики формирования исследовательских умений будущих преподавателей-филологов средствами библиотечных ресурсов.

Ключевые слова: умения, исследовательские умения, библиотечный ресурс, преподаватели-филологи, магистратура, подготовка преподавателей-филологов.

SUMMARY

Zhou Cong Formirowangiye of research abilities of future teachers-philologists means of library resources in the conditions of a magistracy. - As the manuscript.

The thesis on receiving scientific degree of the candidate of pedagogical sciences behind specialty 13.00.04 – the theory and a technique of professional education. – Public institution «South Ukrainian national pedagogical university of K. D. Ushinsky». – Odessa, 2016.

In the thesis first defined the pedagogical conditions of formation of research skills of future teachers-philologists in the process of masters training by means of library resources (creating an intercultural platform for the integration of the goals of the research, cult urological, axiological nature; use of information technology as a means to enhance research skills of future teachers-philologists means library resources in magistrates; providing each student the freedom of choice and autonomy in the implementation of research activities); defined the essence and structure of the phenomenon of «research skills of future teachers-philologists», the structural components of formation of research skills of future teachers-philologists in the conditions of the judiciary means library resources (motivational, emotional, meaningful, productive, reflective and creative); developed criteria with relevant indicators to determine the levels of formation of research skills of future teachers-philologists means library resources in magistrates (low, average, sufficient, high); developed structural-functional model and the methodology of formation of research skills of future teachers-philologists means library resources in magistrates, which covers three stages (preparatory, project search, educational and professional); clarified and elaborated definitions of «research skills», «pedagogical and research activities» and «library resources» in the context of the subject of the research;

further development of theory and methods of professional training of future teachers-philologists.

Key words: ability, research abilities, library resource, teachers-philologists, magistracy, training of teachers-philologists.

Підписано до друку 13.05.2016.
Обсяг 0,9 друк. арк. Формат 60x88/16 Зам. № 1109/16
Наклад 100 прим.

Надруковано у ФОП Бондаренко М.О.
м. Одеса, вул. В.Арнаутська, 60
т. +38 0482 35 79 76
info@aprel.od.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців ДК № 4684 від 13.02.2014 р.